

ANY IV

NÚM. 163

BARCELONA 9 OCTUBRE 1891

CRÓNICA

UN que fuig y UNA que arriba.

Diàlech en un acte y una escena curta.

Personatges.—Estiu, Tardor, Várias veus.

LA escena representa l'escalinata de la Porta de la Pau en lo moment de desembarcar los passatgers d'un vapor que fá poch ha arribat. L'Estiu, tot carregat de maletas, contempla 'l desembarch y de prompte s'abrassa ab una passatgera algo entrada en anys anomenada Tardor, que vá ab las mans á la butxaca.

ESCENA ÚNICA

Estiu.—Ola, amiga méva; gracias á tot lo del Cel que arrivas.

Tardor.—Y aixó, fill meu.

Estiu.—Ja 'm pensava que habíau naufragat; com que avuy hi han tantas desgrácias...

Tardor.—Per terra n'hi han moltes, jo crech que aviat no quedarán carrils sancers.

Estiu.—Es ben cert. ¡Ay, y que 'n tinch de ganas de marxar!

Tardor.—Tothom diría que t'has aburrit estiuhejant aquesta temporada.

Estiu.—Un bon xich. Ja comensava á trová carregosa aquesta vida de neguits. Desde que nostra germana Primavera vá deixarme 'l fuet del mando, sols he presenciat misérias.

Tardor.—¿De debó?; si qu'estich ben arreglada... ¡tan be que estava allá á América!

Estiu.—Donchs noya, aquí te 'n veurás de totes; te matarán á sustos y disgustos...

Tardor.—Cóntam lo que t'ha passat home; aixís aniré més orientada.

Estiu.—¿Fins á quin' hora hi ha temps per marxar?

Tardor.—D' aquí un' hora y mitja surt l'altre vapor.

Estiu.—Pues encare tenim temps de anar á pendre algún refresch á ca'n Cambrinus y allá enrahonarém.

Tardor.—Com conegas.

(Los dos personatjes fent brasset se dirigeixen á bon pás vers la Cervesaria de la Rambla de Sta. Mónica.)

Tardor.—*(Al passar devant del monument á Colón.)* Veig qu'encare 's conserva bó de salut lo célebre navegant.

Estiu.—Ah, sí,... te una naturalesa de bronzo.

(En aquest instant prop dels personatjes, un tranvía y una jardinera que venian corrents pel passeig de Colón s'atrapan y 'l primer fica la llansa als darreras de la segona.)

Tardor.—¡Verge santíssima!... ¿Encara dura aquesta odiosa competéncia? ¿Qué hi diu l'autoritat ab aixó? Es escandalós, es bestial...

Estiu.—Uy, durant lo meu regnat no n'han succehit pocas de desgrácias... Ja ni en faig cas.

Tardor.—Aixó s'ha de acabar.

Estiu.—Si sí; tot ha sigut inútil. Las empresas se'n riuhen de las multas... es dir, perque totes son de boquilla.

Tardor.—Donchs á veure si jo ho acabo.

Estiu.—Cá; en aquest país lo dolent sempre dura.

(Entran á la Cervesaria en lo moment que s'arma un barullo y várias veus cridan ¡agafeulo! ¡lladres! Los dos personatjes s'acostan á un grupo, s'enteran de lo que passa y... demanan una grosella ben fresca.)

Estiu.—¿Ho has sentit? Lo de cada día.

Tardor.—Aquest vici d'aixecá relotges es impossible desterrarlo.

Estiu.—Del tot impossible, á pesar de la gran vigiláncia.

Tardor.—¡Vigiláncia has dit! ¿Desde quan?

Estiu.—Fuig dóna, veus que ho dich de broma. Si es un fástich. De nit los serenos dormen; de día 'ls municipals no 's cuydan mes que de fumá pitillos, y.. aquesta es la gran vigiláncia que tenen los barcelonins. A cada moment un pis desembrassat; pel mitj del carrer y en plena claror del sol se cometen robos; los taruguistas continuan enganyant als pagesos y als que no ho son; se falsifican documents; s'alleugereixen las cartas de bitllets de Banch ó sellos; s'alsan relotges com has vist ab una facilitat pasmosa; 's passa frau en los mateixos nassos dels burots; se burlan las Ordenansas que l'Ajuntament vá fer sols pel gust de ferlas y no per exigir son compliment exacte; los tranvias y jardineras, com acabas de veurer, fan mil y una desgrácias per mesada; los carrils se destrossan; los velocipedos espantan á la gent; en las casas de joch se juga ab lo descaro del sigle; en los establiments tot se vén adulterat; lo ví es de campetxo; l'oli de cotó; la llet de cals; lo pá de guix; lo sucre d'ossos pulverisats; lo peix sembla fresch y es que 'l pintan, y en fi, amiga méva, aquí no s'hi pot viurer. Per xó aquest any me las guillo mes aviat.

Tardor.—*(Ab calma)* Tot aixó que 'm contas ha passat sempre. ¿Y aquestas son las novedats que volias esplicarme?

Estiu.—Encare n'hi han mes, pero.. *(Mira lo relotge)* veig qu' es tart y no vull que 'l vapor m'escapi. Si vols enterarte del demés que jo no 't puch dir, llegix diaris atrassats y guardat las espatllas.

(Al dir aixó se sent lo xiular d'un vapor. Los dos personatjes s'aixecan sense pagar y donantse una abraçada desapareixen de la cervesaria deixant ab un pámi de nás al pobre mosso que ha de aboná 'l gasto.)

Tardor.—Adeu aixirit; espressións als de la familia.

Estiu.—Hasta l'any que vé.

Tardor.—*(apart)* Bueno, ara 'm toca á mi regnar. Prepareuvos arbres de la Rambla que prompte us deixaré pelats.

DOCTOR GERONI

OBSERVACIÓ

A un amich vareig donar trenta duros, que m'havía demanat per remediari un apuro que tenía.

Desde aquell día, l'amich me mostrá tanta amistat que sense inmutarme dich: —¡Cap com aqueix n'he trobat!

Un altre 'm va demanar quatre duros, no 'ls tenía, y per 'xó 'ls hi vaig negar, recurs que prou me dolía...

Aquest, donchs, desde 'l moment que li vaig dir:—¡No pot sé! quan me troba, indiferent passa de llarch; no 'm diu ré.

Deduheixo de tot aixó, que abans de donar dinés ó deixarne, oportú es, fer aquesta observació, que tal volta mes bona es que esperar devolució del prestat: ¿Qu' es lo milló, perdre l'amich ó 'ls dinés?...

EMILI SUNYÉ.

CORRESPONDENCIA

Dirigida á en Pau de la Laya ab motiu del seu viatge á la Patagonia

Desde 'l moment que han sabut
molts, que l' nostre redactor
Pau de la Laya, l' *humor*
y l' *patriotisme* ha perdut;
pel correu habém rebut
eixas cartas, que doném
á llum, creguts que podrém
detindre en lo greu camí
de la emigració, á na qui
ab tot' ánima estimém.

La Redacció.

Barcelona Octubre y sis.
Pau de la Laya estimat,
vejente determinat
á deixar aquest país;
jo, que com tú so infelís
per lo seu estat present,
declaro, que 'l teu intent
no es de los més lógichs, puig
qui per *pór de lluytar* fuig
demostra que no es valent.

Que la Espanya está perduda
¿qui no ho sab? qui no ho coneix?
donchs ab més rahó mereix
que 'ls *bons* li donguém ajuda;
per ara la escena es muda
pero, ja arribará l' hora
que ab la *escombra redemptora*
farém dissapte y neteja
y lo que á tots nos mareja
á *escombradas* treurém fora!

Per lo tant, creume, amich Pau,
no *emigris*, de cap manera,
fes lo mut, sofreix y espera

ni que 't rematxin lo clau,
per mes que 't creguis esclau,
amayna, afluixa las velas
que si be aburrit recelas
que 'l nostre *mal* no té *cura*
no faltan *remeys*; t' ho jura
l' amich

Baldiri Candelas.

¡Qué he sapigut! ¡qué m' han dit!
¿será vritat? ¡jo no ho créch!
fá massa temps que 't conéch...
qué estás de broma petit!
¿qué 't pensas que 'm mamo 'l dit?
á mi cap *xino* m' enganya...
¿cóm potser que de la Espanya
olvidis may l' ardent sol
sent com ets un Espanyol
que á estimarla ningú 't guanya?

Confessa que una *bromada*
ha sigut ¡ets tan xistós!
pero, en dat cás que no ho fos
y fessis la *etzagallada*,
de tocar á *retirada*
quant més fá falta ta ploma;
juro, per lo Deu Mahoma,
que pagante ab just rigor,
esborraré del meu cor
lo teu nom:

Pep de la Broma.

Amich Pau; per LA TOMASA
he sabut ton determini,
y aixís deixa que examini
lo per qué 'ns *fujes de casa*;

com que may *fás bona basa*
no per lo estat poch ditxós
de Espanya, *tocas lo dos*;
altres son tos interessos...
¡emigras porque 'ls *inglesos*
no 't deixan may en repós!

Donchs bueno, al deixar la terra
que per detindre s' afanya,
no diguis ¡*Fujo de Espanya!*
digas—¡*Fujo d' Inglaterra*,
y obrant d' eix modo no s' erra
la opinió de los teus fets,
sabent *tontos y discrets*
que si 'ns deixas, amich Pau,
es... per falta de *cacau!*...

Antón Llatzer y Rasclets.

A viure entre 'ls Patagóns,
he sapigut que te 'n vas
y espero que m' escriurás
tot sovint tas *impresions*,
¡Adeu! Si 'ls *puros* son bons
remetne, que vull se 'l *maco*
puig *veneno* per *tabaco*
dóna la *tabacalera*;
lo teu amich que 'ls espera

Agapito Lodosaco.

CORO

de enemichs y criticats pe en Pau de la La y
Vaja una idea has tingut més *caya*
de tocá'l *dengue*, *Pau de la Laya*,
e *xismós* que 'ns davas sovint á llum,
per que lo públich tingués que riure,
tranquils desd' ara podrém tots viure
«¡aixís l' anada fessis del fum!»

Exclamacions d' un Municipal

Lo dir de la *chent* me mata
y es tanta mi *desazón*
que al Alcalde diré en plata
que, si *mas* se me maltrata,
presento la *dimisión*.
Antes de que escarnecida
mi honradez llegue á mirar,
lo *enchegaré todo* á dida
y me ganaré la vida
echando gossos á mar.
Porqué si no *sacudiera*
esta *situación* servil,
en tal *estado* me viera
que á un ninot me *pareciera*
dels que estiran *con* un fil.
Tanto si *mucho* me *nuevo*
como si me estoy parat
porqué como ó porqué bebo
siempre me pone com nuevo
tota la *chent* del vehinat.
Los unos que soy un *nécio*,
otros que soy un *pillet*;
quién me mira con *desprécio*
y quién exclama *muy récio*

que me merezco un grillet.
Si *festecho* alguna criada
se me tilda de inmoral:
¡*Habrán pensado* y me enfada
que es de *piedra*, tal vegada,
el cor de un municipal!
Si *riega* algun *imprudente*
los testos de su *balcon*
y lo multo, *intransigente*,
dicen: *Robando* á la *gente*
se fará un buen pantalón.
Si para evitar enfados
aunque rieguen no dich res,
los que resultan *mojados*
dicen que, *somos pagados*
para fer nosa no més.
Cuando á los gosos se daba
morcilla, ¡por Belcebú!
muchas veces me *encontraba*
con un *chimplet* que gritaba:
¿Por qué no lo *menchas tú?*
Un *medio mejor* buscando
vino el *carretón* y el llás;
y ahora, *sigue gritando*

y á los gossos *e pantando*
la *chent* á nuestro detrás.
Y *ayer y hoy* nos *encontramos*
que, si un gós fá á algú malbé,
nos *dicen* que mal *obramos*
porqué els gossos no *agafamos*
siendo lo que *hemos* de fé.
Los *mismos* que censuraban
nuestra poca *ilustración*
al ver que nos *enseñaban*
el francés, *fieros* gritaban:
¡*Aché* es tocar el *violón!*
A *decir seze* me invitan
para burlarse de mí;
y los que *tanto* me irritan
por más que se *despepitan*
diez y seis no saben dí.
Lo dir de la *chent* me mata
y es tanta mi *desazón*,
que al Alcalde diré en plata
que, si *mas* se me maltrata,
presento la *dimisión*.

A. GUASCH TOMBAS.

FORA DESTORBS

Aquí tens una sorpresa
y vés al jardí á jugá.
—Veig que á n' aquí la mamá
fá 'l mateix que feya á Olesa.

L' ARCALDE Y 'L MESTRE

—¿Quan me pagarán aquests picos? Ja son dos anys d' atrassos.
 —Veurém; lo municipi té d' atendre á otras necessitats.

—Li porto 'ls recibos dels consums.
 —¡Pero si no consumeixo res! No més me consumeixo jo mateix.
 —No hi fa res; pagui ó l' apremio.

¡Y encara dirán que un hom es un ruch y que no sab cumpir ab la séva obligació!

—Vinch á qué 'm pagui, ó l' embargo.
 —¡Pero si l' Ajuntament no 'm paga!... Embargui.
 —¿Qué vol que hi fassi jo? Aixís m' ho mana l' arcalde.

—Senyó Arcalde, no m' han deixat ni 'l lit, y necessito que 'm paguin.
 —Lo que jo faig, está ben fet y ipobre de vosté que 'm demani res mes!

Bruno

L' ex-general JORDI BOULANGER

os que opinan que 'ls suicidas son boigs, citarán lo suicidi de Boulanger com un fet confirmatiu de la seva opinió.

L' home públich que volent ésser lo capitost dels republicans extremats é intransigents en Fransa, tan aviat conspira ab lo comte de París, com s' alia ab los bonapartistas, certament no dóna senyals de tení 'l seny complert.

Lo pare de familia que abandona á la seva esposa y á la seva filla per unir-se á una *demimondaine*, tampoch presenta probas d' un cap ben organitzat.

Y 'l fill que als 54 anys, que ja es una edat impropia de llaugereras, sense calcular en lo disgust mortal que té de donar á la seva octogenaria mare, se mata d' un cop de pistola, es que té 'l cervell ben aixut.

Tot aixó, unit á altres actes de la seva vida, com aquell de que 'ns doná compte 'l *Gaulois* al principi del estiu, de haber llogat l' ex-general un hotel en Bruselas ab l' objete de donarhi sumptuosas festas, tenint deu caballs en las sevas caballerissas y cinch vehículs de diferentas classes, tractantse d' un subjecte que com á home públich debía tenir més formalitat, y qual vida privada exigia en ell més circunspecció que en un altre, tot aixó, repetim, nos feyan veure clá que aquest desgraciat había de ferse visitar per metjes alienistas.

La seva vida es aquesta:

Nasqué en Rennes lo 29 d' Abril de 1837 y se li posaren los noms de Jordi, Ernest, Joan, María.

Als 19 anys, en 1856, ingressá en l' exércit en l' Arma d' infanteria y vá distingirse en la campanya contra las kábilas d' Alger.

Va ésser ferit en la guerra d' Italia, torná á aquella colonia, y del 61 al 64 formá part del exércit expedicionari de Conxinxina.

Torná novament á Alger ab lo grau de capitá. Regressá á Fransa desempnyant lo càrrech de professor de l' escola de Saint-Cyr. Era comandant del seu Còs al declarar-se la guerra ab Prussia, y va ésser dels primers en distingirse.

En aquella campanya obtingué l' empleo de coronel y la creu d' oficial de la Legió d' Honor, y si bé aquella distinció vá ésser modificada després de la guerra, lo govern de la república, en 1874, li otorgá l' efectivitat de dit grau.

Vá ésser promogut al de general de brigada en 1880 y 'n vá maná una de caballeria.

A l' any 1881 passá als Estats Units com á gefe de la Comissió militar encarregada de representar al exércit francès en lo Centenari de Yorktown, essent tan elogiada la seva conducta que al poch temps del seu retorn á Fransa se 'l nombrá director d' Infanteria en lo ministeri de la Guerra, en qual càrrech, que conservá fins al any 1884, va distingirse pel seu esperit reformista.

En lo mateix any se 'l nombrá general de divisió, y

vá pendre 'l mando de las tropas que ocuparen á Túnez, conseguint la pacificació del país.

Per causa d' una competència d' atribucions entre ell y 'l general allí resident, Mr Cambon, regressá á la metròpoli.

En 7 de janer de 1886, Mr. Freycinet va conferirli la cartera de Guerra en lo Ministeri que acabava de formar, en qual càrrech posá en execució tots los projectes que había concebut essent director d' Infanteria.

Ab motiu de la carta del duch d' Aumale al president de la república, á consecuencia de la ley que expulsava del exércit als membres de las familias que haguessen regnat en Fransa, va suscitarse una acalorada discussió en lo Senat y 'l nou ministre vá tení un desafió ab lo baró de Lareint.

En lo Ministeri de Mr. Goublet, continuá Boulanger essent ministre.

¡Llástima que un militar tan valent, tan distingit y de no comuns coneixements en la seva carrera, busqués allavors la popularitat en la política, en detriment del seu prestigi en la milicia!

Manant lo Ministeri Goublet va formarse en Fransa lo partit del *desquit*, capitanejat per en Rochefort.

Los diaris *La Revanche* y *La France militaire*, òrgans d' aquell partit, defensavan la causa del general y feyan inmensas tiradas publicant los seus discursos, extremant tant la propaganda que 'l mateix Boulanger se vá veure precisat á refrená las exajeracions dels seus partidaris.

Aquestos amenassavan ab grans transtors y sublevacions, si al caure 'l Ministeri Goublet, no formés part del que debía succehirlo, 'l general Boulanger. No obstant, aquest no va entrá en la situació ministerial de Rouvier, y no va passá res.

Se 'l vá nombrá gefe del 13.^r Còs d' exércit, vá anar á Clermont-Ferrand á pendre possessió del seu càrrech, y allavors los seus partidaris invadiren l' estació de la línea de Lió, fentli ovacions tumultuosas.

Manant aquest cos d' exércit, va intentá desafiarse ab Mr. Jules Ferry, y va ésser objecte d' una correcció per part del seu successor en lo Ministeri, 'l general Ferrón.

Se 'l nombrá membre de la Comissió de clasificació d' oficials del exércit y regresá á París, suplicant als seus partidaris que no fessen cap mena de manifestació.

Desde allavors comensá á conspirar, se 'l tregué del exércit y pretenia ocupar la Presidència de la República, formant un partit personal, que preparava un plebiscit. Conspirant ab los monárquichs lo poble de París va elegirlo diputat, va tenir que fugí á Brusselas y, juntament ab en Rochefort y altres, se 'l condemná á desterro.

La seva mort es ben sapiguda.

La concubina d' ell, Mad. Margarida Bonnemain, que l' había seguit al desterro, va morir lo día 15 del últim Juliol, y va esse enterrada en lo cementir d' Ixelles.

Encara que, fora dels seus actes com á militar, Boulanger no donava mostrás d' esse un home sensat, desde la mort d' aquella dona se li notá un cambi de carácter produït per la melancolia y deixant entreveure en algunas expressions lo propòsit de suicidarse; en tant, que á casa seva li habían amagat totas las armas,

pero no n' hi trobaren una, que ell s' havia retirat.

Anava molt sovint al cementir á depositar flors y coronas en la tomba de la Bonnemain, una de quals coronas portava l' inscripció següent: "Fins molt prompte, Margarida."

Lo dia últim del passat mes de Septiembre, enviá telegramas á distints amichs seus que deyan tots lo mateix: "Aixó ha acabat. Veniu."

Va despedirse de la seva anciana mare, dientli que estaria fora tot un dia, va pujar al seu landó, va anar al cementir, baixá á l' entrada, 's dirigí á la tomba de la Bonnemain, y després de passejarse per allí, va arrodonarse y 's va dispará una pistola, atravessantse 'l cap, morint instantáneament.

Al despullarlo, se li trová en lo pit un retrato de la Bonnemain, ab una inscripció que deya: "T' adoro. Margarida."

Aixís ha acabat lo brau militar, que per la seva conducta se posá en lo cas de que 'l govern de Fransa no pogués permetre que 'l seu cos, que havia sigut honrosament ferit en gloria de la seva patria, sigués trasladat á ella.

Si bé que ell, víctima de l' obcecació, ja tenia dispostat que se 'l enterrés al costat de la seva estimada Margarida.

Després de la seva mort, molt nos estranyá aquella corona que deys: "A Mad. Bonnemain, la Lliga de Patriotas." Si aquesta corona sigués d' un particular, ó de la mateixa associació que l' hagués portada en vida de Boulanger, res tindria de particular; pero portada després de la mort del ex-general, pot donar lloch á varias interpretacions.

En la capella ardent, no faltaren flors al entorn del cadavre del suicida, digne coronament del seu final romántich. També hi posaren diferents coronas, entre ellas la d' Enrich Rochefort *al seu company de desterro*.

Avans de que sigués tapada la tomba ahont s' enterrá á Boulanger, lo seu amich, lo poeta Derouléde, en vista de que aquell fill de Fransa, no podia estar cubert ab terra del seu país, tirá demunt del féretro la bandera tricolor ab que havia estat amortallat lo cadavre en la capella, y una bona bossa de terra cullida á Fransa.

Al disóldres l' acompanyament en lo cementir, la multitud aplaudí á Rochefort.

ERNEST RIBALTA

LA MA DE LA NUVIA

SONET

Tot estava arreglat; la comitiva
composta de una colecció variada
de parents, á la iglesia es ja arribada
per presencí aquell acte; 'l nuvi arriba
encapotat y ab cara algo expressiva;
vé la núvia després acompanyada
qui ab tot y lo semblá está emocionada
anava alló qu' es diu molt *llamativa*.

Al altar tots plegats se dirigeixen
ahont lo sacerdot té d' enllassarlos,
després de llegí aquest y aconsellarlos
los fa donar las mans y així s' uneixen.
Y al está així agafats, va trobars l' home
que la ma de la núvia... ¡era de goma!

J. ASMARATS.

La escala del Cassino

...~*~...

Tant si 'm creus com no, 't diré
que jamay semblat me havia
tan bella com avuy día,
una escala que jo sé.
Hi ha moments que, ab víu anhel,
no sé perquè m' imagino
qu' es, la escala del Cassino,
escala de pujá al cel;
pero 'l cor, que may s' enganya,
me diu baix:—¡jo si que ho sé!—
y haig de creure 'l, si, perquè
jo sé qu' éll m' entén la manya.
Llavors, ab la amorosida
sensació del cor humá,
me comensa á anomená
á un ser, qu' es tota ma vida,
y al sentirlo entench al punt
que captiu la escala 'm té,
quan hi veig á qui jo sé
en lo replá del damunt.

FRANCESCH MARULL.

Nocturno

—i~*~i—

Son las dotze. Es una nit
que no fa mica de sol
tot es calma y quietut
fins sembla que tothom dorm.
Sols se veu per un carré
estret y molt tortuós
ab una grossa guitarra
passá molt depressa un hom.
Quan ha donat uns quants passos
s' atura allí en un recó
y boy tocant la guitarra
comensa á cantar aixó:

*Abre la ventana, niña,
ábre la por Dios,
que sabes que muero
que muero de amor.*

S' obre prompte una finestra
sens fer mica de remó
y surt una nena, y mira
sense pronunciar un mot.
Al cap de no gayre estona
se senten ays, crits, y cops
de bastons sobre la esquena
d' un que no deu tenir son.
Per terra se sent rebotre
una guitarra ab furor
y luego 's tanca una porta
no sentintse altre remor
que 'ls grans ays que dona un home
que hi ha á l' acera mitj mort
y per xó va donant voltas
sense may pará lo món.

JOAN MALLOL.

UN' ALTRA INUNDACIÓ

No sé per quina mania
va proposarse imitá
á Consuegra y Almería
1º envelat de Sarriá.

ACTUALITATS

—¿No m' has pas fet cap infidelitat mentres m' he estat á las maniobras, Mane!a?
—No. ¿Y tú, Lluís?
—¿Jo..? Tot lo que he fet, ha sigut per la Patria.

Los de las compañías.—Y nosaltres ab la frescura que ho llegim!

Los lectores.—¿Cóm posan á las Compañías dels ferro-carrils aquestos diaris!

PRINCIPAL

Desde dissapte passat, actúa en aquest teatro una companyia cómica-dramática que dirigeixen los reputats actors senyors Mata, García y Martínez.

Fins are creyém que sols han *debutat* los dos primers.

Com encare no hem tingut ocasió de poguer assistirhi, 'ns reservém pera un altre número parlar de la companyia y repertori que posa en escena.

ROMEA

En la funció donada á benefici de las víctimas de Puigercós, Consuegra y Almería, organizada per la societat Balaguer (Colla del Arrós), que vá veurers molt concorreguda, s' estrená la comedia en un acte, arreglada del italiá á nostra escena pel Sr. Casanovas ab lo títol de: *Mula jugada* que sigué aplaudida, sinó per sos xistes, per son diálech fá-cil y llenguatge finet.

En lo desempenyo varen distingirse la Srta. Sala y senyors Capdevila, Borrás y Santolaria que sortiren, junt ab l' autor, á rebre 'ls aplausos de la concurrencia.

S' anuncia pera dilluns vinent l' estreno del drama *L' Agulla*, obra póstuma del eximi poeta catalanista D. Francesch Pelay Briz (q. e. g. s.), de qual producció 'ns ocuparém.

NOVEDATS

En días diferents s' han efectuat los beneficis dels senyors Gil y Colomé ab la resurrecció de las zarzuelas *La guardiola* y *Dos carboners* y *Los sobrinos del capitán Grant* respectivament, logrant los beneficiats molts aplausos. Ditas zarzuelas per part dels beneficiats foren ben executadas, pero las demás parts de la companyia ván estarhi fluixetas.

Avuy dijous, inaugura la temporada d' hivern la companyia del Sr. Tutau ab l' estreno de *La tia Tecla*, de qual obra ne parlarém la setmana entrant.

TIVOLI

En las últimas funcions de la companyia Cereceda s' han donat alguns beneficis, entre ells lo del Sr. Morón, que estigué del tot desanimat, lo que proba que, ó te pocas simpatías ó lo programa fou mal escullit, ó las dos cosas plegadas.

També s' efectuá lo benefici dels Srs. Molgosa (J. O.) y Pinedo (Cárlos), administrador del teatro y representant de la empresa Cereceda, respectivament, lo qual sigué l' antítesis del anterior, puig vá veurers sumament concorregut y los regalos no hi escassejaren.

Lo diumenje tingué lloch lo despido de la companyia y ab tal motiu lo teatro era plé á vessar, essent molt festejats los principals artistas. També participaren del aplauso las senyoretas de la banda de cornetas, que tocaren algunas pessas com no habíam sentit may,.... tan malament.

Se 'ns ha dit que pera la reapertura, hi ha en projecte la contracta de la companyia que dirigeix lo mascot artista Sr. Colomé.

Celebrarém que si 's realisa l' ajust, conservi l' article 3.^r del tractat de la *mascoteria*.

CATALUNYA

S' estrená *La fuente de los milagros* y lo *miraclé* més notable que observárem, fou que pogués acabarse tanta munió de disbarats, tonterías y ridiculesas.

La música que la *adorna* es molt *digna* de la lletra. Al final, part de la *claque* demaná als autors que segons lo senyor Mesejo, ho son de la lletra lo Sr. Sanchez Seña y de la música lo Sr. Valverde (fill.)

La execució confiada á la Sta. Pino y á los Srs. Mesejo, Palmada y Cerbón, fou notable, de modo que los autors de la obra deuen un *ex-voto* á la companyia per haberla salvat d' un naufragi.

La reproducció de la tan coneguda y aplaudida opereta del mestre Offembach: *La Diva*, serví pera demostrar las *notables* condicions que reuneix lo Sr. Salvat com *artista* acrobata.

Los demás actors demostraren deficiencia de ensaios ó escassas condicions artísticas.

Aconsellaríam á la direcció, si vol estar bé ab sos interessos, procuri donar obras desconegudas, puig aixís evitará comparacions que actualment resultan perjudicials als artistas que te en sa companyia.

GAYARRE

Ab la coneguda opereta *Cin-ko-ka*, debutá la companyia Franceschini, logrant lo mateix bon éxit que en la temporada passada quan actuá en lo teatro Catalunya.

En la opereta *Il babbeo é l' intrigante* debutá lo tenor senyor Grassi, que té escassa veu pera tan important corda, lo que feu que la coneguda cansó napolitana *Funiculi-funicula* que al final se intercala, coneixentse sa deficiencia artística la deixés cantar al Sr. Grossi, aplaudit tenor cómich de la companyia.

Ab la tan popular *Donna Juanita* debutá ab lo personatge de *Petrita* la Srta. Ucri que además de ser molt guapa té una magnífica veu, molt estensa y ben timbrada, lo que doná motiu á que ataqués las notas agudas ab una brillantés y forsa, com no habíam sentit may en las artistas que l' han precedit en dit *rôle*.

Es una notable adquisició aqueixa artista, perque es molt digna de figurar hasta en companyias d' ópera.

Se prepara *Il capitán Fracassa* que segons los cartells es obra d' aparato.

CIRCO EQUESTRE

Ab lo benefici del Administrador del teatro y Representant de la Empresa, Sr. Guerra, donat lo dilluns, coincidió lo tancament de aquest Circo.

Tal *repós* sabém que es sols interí, ja que á últims del present mes tornarà á obrir sas portas ab la companyia completament reformada, figuranthi en ella algunas celebritats que actualment son l' assombro dels principals Circos de Europa.

UN CÓMICH RETIRAT.

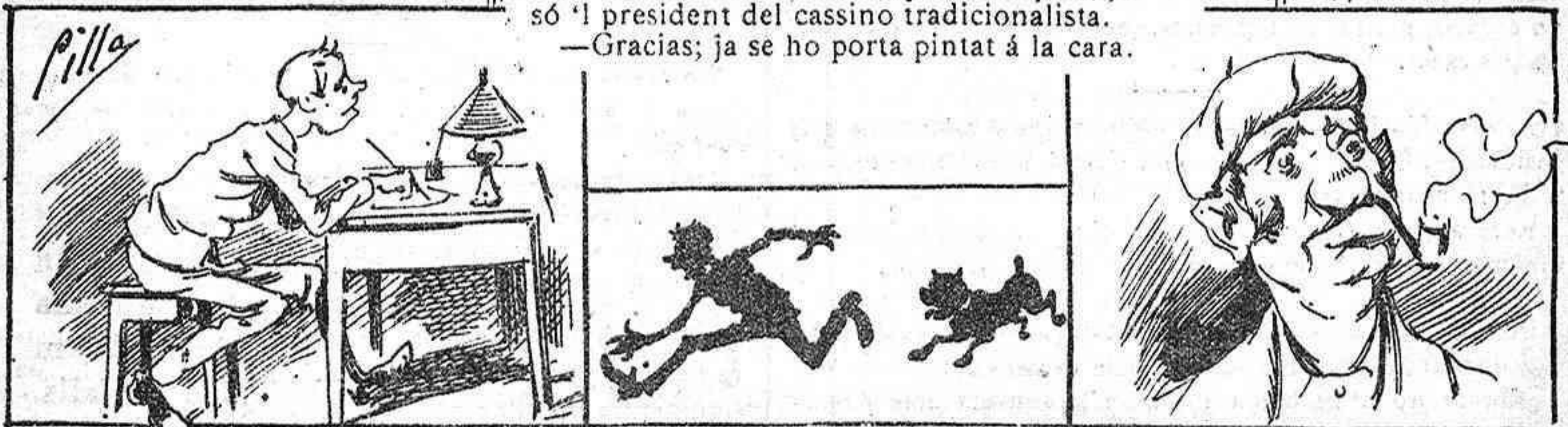
AVIS

Avisém á tots los poetas y escriptors, que han sigut invitats á escriure en l' **ALMANACH DE LA TOMASA**, y á aquells, á qui per olvit no s' hage invitat, que 's serveixin remétrens los originals per tota la setmana entrant, puig de no esser aixís no podríam tenir lo gust de publicar sos valiosos treballs.

ESCENAS DE LA PROPAGANDA

Si vol una invitació, senyor Marqués, jo só 'l president del cassino tradicionalista.
—Gracias; ja se ho porta pintat á la cara.

Ab aquestos que xiulan als del cassino, ¿qui es que estudia?

Aquest gos carli, deu esser nocegalista.

M' han inflat los nassos y 'ls bigotis, pero ningú 'm desconeix.

En un ferro-carril del Cairo s han substituït los maquinistas masculines per maquinistas famellas. Miss Hewitt, es la maquinista d' aquest ferro-carril, hermosa noya de 20 anys.

Se creu que *ellas* son mes cuidadas que *ells*.

A veure si n' hi haurá moltes que 's decideixin á enmascararse.

Lo fill del general Martínez Campos serà agraciad ab un títol nobiliari y la grandesa.

—¿Qué ha fet alguna heroicitat? nos preguntarán.

—Sí senyors; se casa ab la filla de un marqués.

A Burriana s' ha casat un viudo de 82 anys, ab una viuda de 66. Protestém dels esquellots que 'ls hi váren fer. Nosal tres, al contrari, desitjém que Deu 'ls hi dongui fruit de bendició, perquè 'ls puguin aussiliá quan siguin vells.

S' assegura que 'l senyor Castelar ha fet lo possible per convéncer al govern francés de la conveniencia de celebrar tractats ab Espanya.

L' hi debía dir á aquell govern: ¿Veuen los beneficis que n' han trét los Estats Units? Donchs los mateixos póden esperá vostés.

Y mentrestant la nostra nació reb los geps dels lliurecambistas.

Dimars passat en la representació de *La caza del oso*, en lo Tívoli, 'l tren que traspassa 'l pont, va detenirse á mit camí y va recular.

No va haberhi cap desgrácia.

Aixís ho poguessem dir en totas las noticias d' accidents ferro-viaris.

En las riberas del Danubi, hi ha hagut un fort terremoto.

Si fins allí han arribat las noticias de las inundacions y desgracias dels ferro-carrils en Espanya, aixó haurá sigut la causa de fer tremolar la terra.

Segóns *Le Figaro* de París, quan en Castelar era noy, va sentirse predir per una gitana que sería Papa ó rey. Rey, no es fácil, perquè es republicá. ¿Será Papa...? Per ara, no s ha pas casat.

A Nova-York, los catalans, mallorquins y valencians que resideixen, han fundat un *Centre Catalá* que va inaugurarse 'l dia 13 proppassat.

Encara que 'l *Centre* estigui tan lluny, li doném la mà d' amich y una fraternal abraçada á tots los seus socis.

Prop de Barbastro, han aparegut dugas manadas de llops que durant las nits fins se fican pels carrers del poble.

¿Encara no n' hi había prou ab la llopada dels *pantorrillas*?

En Ejea de los Caballeros, s' assegura que l' escribá de dit poble, D. Benjamí Terren va tirá desde un segón pis al carrer, á un fill seu de 20 mesos, lo qual, com es de suposar, morí als pochos moments.

Dit escribá era continuament vigilat per haber donat probas de tenir mogut son estat mental.

Si no l' arriban á vigilar *continuament*, tot lo poble vola pels balcones.

A Baviera la policia persegueix rigurosament als membres y sócias de l' anomenada «Societat de la vida moderna» que publica quentos y novelas inmorales.

Donchs l' associació porta mal títol, s' hauría de dir «Societat de la vida immoral.»

A Madrit, en la Casa de Misericordia de Santa Isabel, s' está preparant la confirmació de vots que aviat té de fer la superiora; y ab l' objecte de regalarli un ram de flors artificials y una bossa brodada, ab 20 duros d' or, las assiladas s' han vist obligadas, segóns diu *El Globo*, á ceder deu cèntims diaris y un dia de jornal.

No está mal que 's fassin regalos á la superiora, per aquells que 'ls hi vulguin fer; lo que sí no pot anar ni ab rodas, es que 's fassi ceder res á las pobras órfanas que están allí per caritat.

Mr. Eiffel, l' inginyer que construí la torre del seu nom en l' exposició de París, ha proposat, á «la fira de Chicago», que aixís s' anomena la próxima exposició universal nort-americana, la construcció d' un' altra torre cent peus mes alta que la de París.

Si á gayres exposicions
concorre *monsieur* Eiffel,
deixará enrera ab sas torres
á la torre de Babel.

BIBLIOGRAFIA

Verdaderament es digne del més gran elogi la obra *Col·lecció de Monografias de Catalunya*, que ab un prólech de D. Joseph Coroleu vá publicant nostre estimat amich lo distingit escriptor D. Joseph Reig y Vilardell.

Fins avuy han sortit quatre tomos, tots eils plens de datos interessantíssims referents á història y geografia de nostre Principat, y no vacilém en vaticinar á son autor que l' aytal obra, un cop finida, será una de las que ab preferéncia ocupan lloch distingit en totas las bibliotecas de tot bon catalá amant de nostras riquesas arqueològicas.

Per allavors nos reservém parlar ab extensió deguda de las Monografias; avuy sols consignarém que l' últim tomo ó fascicle III de la lletra B. que acaba de sortir no desmereix als anteriors, ni ab elegancia ni ab explicacions agradables é instructivas.

Repichs

Lo *Times*, de Lóndres, diu que 'l número de morts per causa de las inundacions de Consuegra y Almería, es lo de cent mil.

Los estrangers son aixís. Sáben que 'ls andalussos tenen fama d' hiperbòlics, y com que alguns dels pobles perjudicats son d' Andalucia, han dit: hi vindrá bé una *andalussa* da. Y allá vá que trona.

Ab motiu d' haber anat lo marqués de Cerralbo á Estella, va haberhi patacadas entre tradicionalistas y nocedalistas, ó sigui, entre familia.

¿Qué no continua la propaganda, senyor Marqués?

Lo corresponsal que té á Roma *Il Secolo*, de Milán, diu que la majoria dels pelegrins espanyols son carlins.

Nos sembla que s'equivoca; prou ho son tots.

En Sidney (Australia) l'actriu francesa Sarah Bernhardt representava la *Cleopatra*, y veyent que 'l numerós públich que hi había en lo teatro, no l'aplaudía, s'adelantá al prosceni y dirigintse als concurrents va pronunciar aquesta sola frase:

—¡Imbécils!...

Com es de suposar, aquesta *finesa Bernhardtetina*, feu alzar una tempestat de crits y xiulets. La funció va suspendrars y l'artista tocá soleta d'aquell país.

Un'altra gracia que ella podrà publicar en las sevas memórias.

En l'Australia acaban de ferse importants descobriments d'or. Dos homes en dos ó tres días n'han trobat 400 unzas y una pepita, que se li pot dir *pepaxsa*, perquè 'n pesa 120.

Que 'l portin cap aquí, que 'l Banch d'Espanya 'n farà láminas de paper.

A Londres, lo coronel Hozcer ha presentat instància contra la seva dona, filla del comte d'Airlix. La persona acusada de esse la causa de la desavenencia conjugal, que fa temps que dura, pero volia amagarse á fi d'evitar l'escándol, es un dels personatjes més distingits en la cort de Saint James, representant del partit conservador en lo Parlament *Pequeñeces*.

Diuen de Vich que en la causa sobre falsetats electorals, en la que era jutge especial lo digníssim de Santa Coloma de Farnés, senyor Calvo, s'ha fet deixar la causa á aquest, perquè un dels últimament detinguts ha alegat que dit funcionari era amich del duch de Solferino.

¿Després de tants mesos que dura la causa, ha vingut á alegrarse aquesta incompatibilitat?

Ara s'ha nomenat jutge especial del mateix procés, al de Berga, que 's diu que es amich del senyor Planas y Casals. Lo cas es que 'l nou jutge sembla que va vení á Barcelona ab la causa y als pochos días lo senyor Planas y Casals va sortir per Madrid.

Pocas simpatias tenim per las ideas políticas del duch de Solferino, pero 'n tenim moltas méns pel falsejament de las eleccions, y encara méns pel falsejament de las causas judiciales.

De totas maneres confiem en que aquest últim no hi será en honra de l'administració de justicia.

Telegramas

Brusselas 3.—L'ex-general Boulanger s'ha suicidat demunt de la tomba de la seva *ex-favorita* Madame Bonnemain, després d'haber depositat flors en aquell siti á la memoria de la morta.

Ningú hauria dit que 'l revolucionari general acabés tan romànticament.

R. I. P.

Palau de Bellas Arts 4.—Los quadros que en l'última exposició va escullí l'Ajuntament per comprarlos, encara no s'han pagat. Sembla que ja sería hora de que 's paguessin.

MOMA.

Melilla 2.—Los moros han atacat lo fort Cabreriza. Aixó vé á esser lo nostre pá de cada día.

IVAN MIL.

TEATRO EXTRANJER

FUNCIÓ D'ACONTEIXEMENTS

1. Gran *potpourri* sinfónich, sobre motius de *Pablo y Virginia*, *Matilde y Malek Adel*, *Julieta y Romeo*, *Manrique y Leonor*, compost per un mestre de Bruselas. Aquesta composició 's tocará á teló alsat, representant l'escena lo cementiri d'Ixelles.

2. L'espectacle commemoratiu

L'ESTÁTUA DE GARIBALDI

que conté hermosos parlaments de francesos é italians, acabant ab la marxa de las antorxas en lo barri de Port, de Niza, ahont nasqué 'l célebre guerriller italiá.

3. L'inconveniencia francesa carcunda

LA PELEGRINADA

ab los xiulets, crits, patacadas y presóns que requereix lo seu fastigós argument.

4. Centéssima representació de l'obra africana

LOS MOROS DE MELILLA

en la qual es tan notable l'atach del fort de Cabreriza.

5. L'invenció nort-americana

LA TERRORITA

en la qual es tan aplaudida la situació en qué 's desprecia á la *dinamita* per esser un zero á l'esquerra davant de la protagonista.

6. La disposició argentina

LO PAPER MONEDA FORSÓS

ahont se veu com l'or y la plata fujen per escotilló.

7. L'intentona bohemiana

BOMBAS AL EMPERADOR

en la que explotan diferentas bombas de nitro-glicerina sense fer mal á ningú.

8. La tonta suposició

NO ES SUICIDI SINO ASSESSINAT

original del diputat boulangista Mr. Veillé; que acaba ab lo revés de lo que 'l títol indica.

A las vuit (de cascos.)

Entrada de momium.

CORRESPONDENCIA

Se publicará tot ó part de lo que han remés los senyors Emili Sunyé, S. Fabregas Casanovas, A. Llimoner, Joan Humbert, Eudalt Sala, Joan M. Llorens, Gestus II, Mayet y P. R. T.

No pot publicarse lo que han remés los senyors E. Pont, J. Aran y J. Mir.

Lo del senyor P. R. T. anirá al *Almanach*.

Senyor Pujadas; Tenim lo número 158. Lo tomo en prosa encara no está acabat pera obtar al regalo que vosté demana.

RESULTAT

Venintde fora, han notat
al posarse la cotilla,
que la mare hi ha guanyat
y que hi ha perdut la filla.

SECCIÓ DE TRENCA-CLOSCAS

XARADA-MUDANSA

Si escoltas, lector *prima*,
veurás que la *segona*
sonora lletra 't dona,
pronóm y vegetal.
Lo *tot* porta periódichs
y la mateixa *entera*
si cambias la darrera
per un' altra vocal.

PAU REPICA-TALÓNS.

GEROGLIFICH

I
NAP
VIA
T
C C
ims.

N. CAP-HI-CAYGUIS.

ANÁGRAMA

En una *tot* molt bonica
hi havia pintat un *total*
que feya 'l mateix efecte
que 'l retrato d' en Pasqual.
PAUHET DE LA CINTA.

SOLUCIONS

A LO INSERTAT EN LO NÚMERO 161

Xarada I.—*Pa-ca*.
» II.—*Pi-a-no*.
Trenca-caps.—*El Trovador-Lo Cantador*.
Ters de sílabas.—

Ma ri na
ri te la
na ta lia

Rombo.—

T
P O P
T O M A S
P A L
S

Problema.— $26+14=40$
 $26-14=12$
Logogrifo numérich.—*Elisa*.

LA TOMASA

PERIÓDICH FESTIU, IL·LUSIRAT Y LITERARI

Preus de subscripció:

Espanya y Portugal, trimestre.	1'50 pt a
Cuba y Puerto Rico id.	2 "
Extranger id.	2'50 "
Número corrent.	0'10 "
" atrassat.	0'20 "

NOTA—Tota reclamació podrà diri-
gir-se a la Administració y Redacció del
periódich, carrer de Sant Ramón, n.º 5.
LITOGRAFIA DE RIBERA Y ESTANY.

Lit. Barcelonesa, S. Ramón, 5.—Barña

Agents de LA TOMASA en Paris:

Mme. Schneider, Kiosque 50, Boulevard Montmartre
Mme. Lemaitre, Kiosque 34. des Italiens.

✦ ESTA EN PREMPSA ✦

L' Almanach de LA TOMASA

PERA 1892

Sortirà aviat.